

i indicacions atenedibles Rohlfs, en *Le Gascon* (2a. ed., p. 36), si descartem l'errònia suggerència [d'ell i d'algun altre] de lligar-hi el nom de la nostra GERUNDA (idea infundada del tot, i que acabaré de refutar en l'art. *Girona*).

En domini català hi ha menys, però també és versemblant, tractant-se de llocs bastant importants i de vella tradició —i molt allunyats de Tolosa i de la Vall d'Aran— que no tot sigui calc del nom gascó: *La Garona* mas del te. de Lluçà; i la *Casa de Garona*, baixant d'Estiula, després de *Bufatals*, cap a Ripoll (Osona, *Guia Itin. del Llussanès* 1899, p. 36); «a *goróna*» és la pron. que hi sento en passar-hi (1953, XIII, 146). En fi *la goróna* pda. en el NE. del Ross. (XXXV, 127. 20) a Perestortes, cap al límit amb Baixàs i St. Esteve: 15 el mateix topònim potser continua fins a Baó, on també me'l donaren, si bé és cert que entremig hi ha 2 k. més.

És clar que aquesta vasta i considerable repetició del nom, i ja amb dates antigues, és important per a 20 l'etim. i la nacionalitat lingüística de l'ètimon. I ho és molt especialment l'aparició de l'allòtrop *Garonda* a Mallorca i datat abans de la Conquesta.

Hi ha natural tendència per part de cada un a acumular-lo a la seva especialitat. Inevitable sospitar-ho. 22 I així no ens ve de nou que Zeuss, Hubschmid, Whatmough (*The Dialects of Ancient Gaul*, 25), el gal·lès Lloyd Jones i fins Holder (no inequívocament) el donin com a cèltic. I Hübner i Luchaire com ibèric o ibero-basc. Arbois de Jubainville el creu indoeuropeu pre-cèltic, «ligur» (avui diríem «sorotàptic»), i Longnon, sense recusar-ho (§ 24), troba que Arbois exagera, posant en aquest compartiment tots els noms d'aire indoeuropeu en -UMNA, com aquest o OLUMNA (Vendée i Meuse). Hi afegiríem els *Vebrumna* i *Vesumna* 35 (documentats per Whatmough).

En fi els celtòlegs més consumats i més crítics, com Pedersen i Pokorny, no s'han pronunciat netament: aquell en una noteta important de *Litteris* (II, 89, però res en la *Vgl. Gramm. d. K. Sprachen*, on parla de 40 *garan(os)* 'grua'); aquest, ni parlant d'això (*IEW*, 383) ni de les arrels parònimes, enloc de l'*IEW*. Vots en blanc, que donat el conjunt de l'obra de Pok., s'ha d'interpretar com escèpticisme i fins negació del celtisme.

La meua tendència, com ho ha estat la de molts 45 (Arbois, Mz.Pi., Weisgerber, *RGC*, 45) etc. és a creure que és -UMNA la forma originària; i -umna una natural assimilació. Entre altres raons perquè així tenim una explicació morfològica ben concreta, a base d'una desinència indoeuropea d'existència palpable i indiscutible: la dels participis de veu mitjana, pan-indoeuropeus, del gr. -ο-μένη i indoirani -a-mana-; que en llatí i altres llengües d'Occident apareix reduïda a -umna: *alumna* 'la que està criada, nodrida' (de *alere*), *aerumna* = *αερομένη*, *columna* < *columna* de l'arrel de 50 *celsus*, *excellere*; *calumna*, -umnia del verb arcaic *calvier* 'buscar raons, pledejar falsament'; *Vertumnus*, -umna, divinitats itàliques, giradisses; i aquells noms gal·lics (cèltics o no) que ja he citat.

Conjunt gens contradict sinó encara corroborat pels 60

casos del bordelès o saintongeois *Gironde* i el mall. *Garonda*: car això entra en el grup de mots amb *mn* que han sofert diferenciació en -nd-: *colonda*, *corondell* (< COLUMNA), *llanda* val. LAMINA, i els dialectals cast. *legunde*, *escando*; o el general *andar* < AMNARE (*DECH* I, 257b3-6; *DECat* II, 842-3). És des de MN que es podia passar a -ND-, però no admetríem fàcilment un canvi de MN > nd, puix que allò que tenim constatat és només el canvi invers.

Si s'ha sobrevalorat la variant *Garunna* dels mss., hi ha contribuït el prejudici que la forma -umna seria «Keltisierung» d'un nom ibèric: Holder, 1984, 31 i Hübner i Dauzat; i en el fons Aebischer ja no féu gaire més que explotar els materials aplegats per Holder, i temptejar vagament a quina s'aplicaven de les etimologies en circulació.

Una etim. discrepant que cal rebutjar, com ja va fer-ho Pokorny, és que vingui d'una forma pre-romana del nom de la grua. Fou una pensada del gal·lès Lloyd Jones, que invocava *garan* nom de la grua, comú a les llengües de la branca britònica del celta, i potser a parlars gal·lics, segons el nom d'un déu *Tarvos Trigaranos*, ornat amb efigie d'un toro que duu tres ocells captius (*Celtica* III, 1956, 209) (grues? o altres?). Idea adoptada, no cal dir-ho, pel celtòman Hubschmid (*Pyrenäenwörter vorrom. Ursprungs*, 15-17; i *Thes. Praerom.* II, 134-138); però rebutjada roselment per la gran autoritat de Pokorny (*ZRPb.* LXVI, 437).

Ara bé: que un curs d'aigua hagi pres nom d'una anguila o un peix, o una mostela de coll allargassat, ja es comprèn; o fins del vol ràpid de l'ànguila; però no pas d'una grua, de vol feixuc i cos rabassut: què hi té a veure? I la terminació, així com així, no lligaria amb la de cap de les formes indoeuropees del nom d'aquesta au (arm. *grunc* ... màxim?).

La idea fou suscitada potser per la teoria que algun dels mots antics que han significat 'cridar', 'clamor' té consonants semblants (L. Jones i *IEW*, 383); indoeuropeisme ben incert: Ernout-Meillet i Walde-H., s. v. *garire*, estan d'acord que el ll. *garrire* i aqueixes formes cèltiques són mots de creació expressiva.

Semànticament fóra filiació més sostenible que fos per la remor: «*Garona* per Aran/bramant—Noguera per Alós/tot doç»; «*Garona* per Aran / tot rondinant, / Noguera per Alós / tot joguïnós» són les dites populars; ben aplicables al curs superior del riu: ¿fóra aquest l'únic de nom antic? Però no, que ja veiem com Estrabó i l'*Itin. Hierosolymitanum*, fonts tan antigues (Holder, c. 1986a; 10,3,49) parlen de la zona de Saintonge o de *Burdigala*; i Ausoni dels seus *vineta* en el Medoc i de les seves aigües oceàniques: *aequoreae*.

Més que del soroll es tractarà del borbolleig i l'impetu del riu. Suggereixo que sigui un participi sorotapto-lígur 1 G^uROMENA > GARUMNA l'aigua ebullidora, ardorosa': de l'arrel pan-indoeuropea G^uER-/G^uOR-: scr. *garah* 'gola', letó *grīva* 'boques d'un riu', gr. γοργύρη 'canó d'aigua', lit. i pruss. *garas* 'avenc, abisme', pol. *gardło*, rus *gorlo* 'gargamella', pruss. ant. i lit. *gurkle* 'gàrgara'; d'altra banda pruss. ant. *gare-*